

Vint-i-tres anys de Bressola

In spe, contra spem

"Ho sap tothom: sóc un fervent enamorat de la nostra Renaixença, i m'he admirat sempre que els seus artífexs, sense tenir a l'abast les eines apropiades, haguessin alçapremat amb tanta traça i amb tanta força la llosa del sepulcre on jeia la llengua catalana, que van aconseguir de treure'n-la i donar-li nova vida. No va ser, justament, perquè sí, que d'aquesta nostra llengua se n'hagués dit tan justament "la morta-viva".

Entre l'ahir i el demà, pàg. 13, Josep Miracle i Montserrat.

Joan Cabot Calçapeu,
delegat a les Illes de l' Associació d' Amics de la Bressola

No me n'he sabut estar d'encaçar aquest paper amb una cita de Josep Miracle, escriptor i gramàtic, col·laborador i biògraf de Pompeu Fabra, que ens ha deixat ara fa poc, als noranta-tres anys. Convindreu amb mi que les paraules de Miracle semblen fetes a mida per descriure els esforços que la Bressola i el món cultural català de Catalunya Nord fan per salvar la llengua catalana allí, al nostre nord.

Avui ningú no dóna un euro per la supervivència de la nostra llengua a les comarques del nord. Però el fet és que, a les acaballes del segle XVIII, Antoni de Capmany considerava el català com un "idioma provinciano y muerto hoy para la república de las letras" i el mateix Miracle es meravella que els prohoms de la Renaixença hagin reeixit en la tasca ingent de reconstruir una llengua (la nostra) sense tenir eines suficients (sense poder polític, sense tradició filològica, sense referents pròxims, sense escola, generalment sense diners, i amb l'Estat en contra). Semblava que tot els era advers, i tanmateix... Tampoc és

bo d'entendre que la llengua catalana sobrevisqui a l' Alguer després de sis segles de desconexió de la resta de la comunitat lingüística, exposada a la influència constant del sard primer, i sotme-

perduda, la possibilitat de la supervivència hi és. Hi és perquè a Catalunya Nord la nostra gent hi és, coratjosa i tossuda, i al sud cada dia som més els que no volem deixar-los sols. Uns i altres

La Bressola de Prada.

sa després a la pressió homogeneitzadora de l'italià. Vist amb perspectiva, sembla un miracle (en minúscula, ara) que encara parlem català, a casa i en sortir al carrer.

Tot això ens hauria de fer pensar que, quan l'esperança sembla

som, com els autors d'*El futur de la llengua catalana*, "gent que vivim i lluitem *in spe, contra spem* -en l'esperança, contra l'esperança-. No volem renunciar a la lucidesa que ens fa adonar que vivim i lluitem *contra spem*, però no volem ser il·lusos. Tampoc no volem renunciar a la voluntat de

transformar el món que ens permet de mantenir-nos *in spe*, perquè creiem que hi pot haver un futur."

Els anys més difícils

La Bressola és una entitat cultural que neix a Perpinyà l'any 1976, amb el propòsit de recuperar la llengua a través de l'escola. De primer s'obrí un parvulari, amb set alumnes (dos d'ells fills de la mestra, n'Úrsula Ferrer), al garatge de la clínica veterinària de la carretera d'Elna. Era la primera vegada des del Tractat dels Pirineus (1659) que es feia ensenyament en català a les comarques del nord. Hi hagué un enrenou: les autoritats deien que el català era nociu per a la formació dels nins. Quasi tothom donava per fet que l'experiència fracassaria i que l'escola plegaria veles en poc temps. Però la Bressola aguanta: finançant l'escola amb donatius, quotes de socis, rifes, concerts de cantants nordcatalans...

L'any 1976 només hi havia la possibilitat d'ensenyar una hora optativa de català. La llei Deixonne, de l'any 1951, ho permetia. Però en realitat el decret d'aplicació d'aquella llei va trigar vint anys a publicar-se, i per tant no entrà en vigor fins als anys setanta. Aleshores, el català era la llengua de la tercera edat, i sobrevivia tot just dins el clos familiar; però fins en aquest àmbit d'ús residual s'ha anat perdent durant els darrers vint anys. Quan les ones de TV3 arriben enllà dels Pirineus, la situació de la llengua ja és dramàtica.

Entre el 1976 i el 1982 la Bressola no es beneficia de cap ajut institucional; l'escola ni tan sols va ser homologada: estava pràcticament fora de la llei. L'any 1981

els socis de l'entitat van valorar la possibilitat d'obrir una escola primària: l'any següent es va fer el pas endavant i se'n crea una a Perpinyà. El professorat es treia d'on no n'hi havia: es pagava el preu de la manca de formació del professorat i es resolien les mancances com es podia.

L'any 1983 la Bressola va signar un conveni amb el Ministeri d'Educació, segons el qual l'Estat es comprometia a pagar una subvenció equivalent al 50% dels salaris dels mestres reconeguts per l'Estat (és a dir, els que eren ciutadans francesos i tenien titulació suficient). D'aquesta manera, aquell any l'Estat va pagar tres mitjos salaris (d'un total de sis mestres).

N'Úrsula Ferrer i els seus alumnes el dia en què la Bressola va obrir les portes.

L'any 1985 la Bressola va acordar la integració en la xarxa pública, però el Tribunal Constitucional va anul·lar l'acord al·legant problemes de forma. L'any 1986 hi ha canvi de govern: arriba la dreta, que no té en compte els acords anteriors i proposa un concert, però amb un percentatge lingüístic de francès. La Bressola va dir que no, perquè si hi ha un punt en el qual no es pot transigir és aquest: la llengua no és negociable.

Arribà el febrer de 1987. els diners s'havien acabat, el mes de

març ja no podrien pagar el professorat. El president de la Bressola, Joan Pere Le Bihan, adreçà un tèlex al ministre on l'informava que el professorat havia decidit continuar treballant bo i estant a l'atur cosa que era totalment il·legal escriví al ministre que si es reprenien les subvencions, això no passaria. No hi hagué resposta, i els docents van tirar endavant. Van ser els pitjors moments. Aquesta situació es va prolongar fins al 1988, quan el Partit Socialista torna a guanyar les eleccions i la Bressola recupera les antigues subvencions.

Ja des de l'any 1983, el batle de Perpinyà va fer a la Bressola el mateix tracte que a una escola pública. Això, i la represa de les subvencions, va permetre crear dues escoles més: una a Nyils (1987) i l'altra a Prada (1990).

L'acord de 1995

L'any 1995 la Bressola signa un acord amb el ministre francès d'Educació, François Bayrou, que defineix un pla d'integració en el marc de la llei francesa del 1959 sobre les escoles privades (aquesta llei preveu que es respecti el *caràcter propi* de les escoles). Segons l'acord, l'Estat francès

es farà càrrec dels salaris del personal docent i no docent a partir del cinquè any de funcionament d'una escola catalana. Això obre expectatives noves, i la Bressola crea dues escoles més, una al Soler (1997) i una a Sant Esteve del Monestir (1998). A hores d'ara, l'Estat ja paga els salaris del professorat dels centres de Perpinyà, Prada i Nyils. Però mantenir les dues escoles més recents costa molts diners: perquè us en feu una idea, un docent costa cinc milions a l'any. Obrir una nova escola costa, doncs, cinc milions el primer any, uns

altres cinc el segon any, deu milions el tercer any, i quinze milions el quart any: el cinquè any, l'Estat se'n fa càrrec. Són molts diners, i aquí és on entram els Amics de la Bressola.

La Bressola, avui

La Bressola és l'aportació catalana al moviment de recuperació de les llengües minoritzades dins l'Estat francès. A Occitània, les

banda, els alumnes de la Bressola fan colònies a la Catalunya central i intercanvis amb escoles del Principat (amb l'escola rural de Calders, al Bages, o amb l'escola Horitzó de Barcelona): així potencien l'ús de la llengua catalana i aprenen utilitats i registres diferents de la llengua. I si anàs-sim pensant de programar un intercanvi amb les illes...?

La Bressola és l'aportació catalana al moviment de recuperació de les llengües minoritzades dins l'Estat francès.

Els Amics

L'Associació d'Amics de la Bressola neix a Barcelona l'any 1987, amb la finalitat de fer conèixer als Països Catalans del sud l'existència de la Bressola i bastir una xarxa de solidaritat humana, econòmica i política amb les escoles del nord. Es tracta d'obtenir diners per obrir més escoles, sí, però també de promoure la comunicació nord-sud i refer, a poc a poc, el nostre espai nacional. Com qui restaura un tapís enganyat. Avui, els Amics de la Bressola ens estam estenent a les Illes i al País Valencià. Una de les feines que estam fent és posarnos en contacte amb els ajuntaments per demanar que s'adhereixin als Amics i paguin una quota per a la Bressola. Aviat ho demanarem també als consells insulars.

Tenim davant nostre l'oportunitat històrica de fer un gran pas cap a la recuperació de la llengua al nord: ara, **França haurà de mantenir totes les escoles que siguem capaços de crear i aguantar durant cinc anys.** Per això demanem a persones, entitats, empreses i institucions que s'adhereixin als Amics de la Bressola amb el compromís de pagar una quota anual durant cinc anys. En aquest exemplar del Pissarra hi trobareu reproduïda la butlleta d'adhesió. s'ha d'omplir retallar i enviar a la seu central dels Amics, a Barcelona.

calendretes fan la mateixa feina, com també les escoles DIWAN a Bretanya, les ACBM d'Alsàcia i la xarxa escolar euskaldun de SEASKA, a Euskadi Nord. Aquesta darrera escolaritza 1.800 alumnes.

Les escoles de la Bressola s'han pogut acollir, finalment, a l'esta-

Jugant al pati a l'escola de Nyils.

tut d'escoles privades concertades. La Bressola té 240 alumnes escolaritzats en els cinc centres actuals, on fan feina un total de 38 treballadors, 17 dels quals són docents. Periòdicament, estudiants de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat autònoma de Barcelona (UAB) pugen a la Bressola a realitzar períodes de pràctiques (normalment de deu dies) per aprendre immersió lingüística. (Potser l'alumnat de Ciències de l'Educació de la UIB també en trauria profit, d'anar-hi...). D'altra

La llengua al nord

Segons una enquesta realitzada pel govern de la regió Llenguadoc-Rosselló, la ciutat de Perpinyà i l'àrea costanera és on menys es parla el català (un 18%), mentre que a les zones d'interior, bàsicament rurals, l'ús del català es situa entre el 35% i el 45% de la població. L'enquesta recull dades preocupants: l'ús del català és del 73% en la població de més de 65 anys, i el percentatge davalla al 16% en els joves d'entre 18 i 24 anys. però també hi ha indicadors esperançadors:

a) Un 83% de la població de Catalunya Nord és partidària que s'ofereixi a tothom la possibilitat d'aprendre el català.

b) Un 57% dels nordcatalans desitja que els seus fills aprenguin català.

c) Dues de cada tres persones són partidàries que la retolació de les viles, carrers, edificis públics, etc., siguin bilingües (català-francès), i

d) Una de cada tres persones declara mirar les emissions en català de la TV, i un 16% ho fan regularment.

Així doncs, no és el moment de llençar la tovallola: ben al contrari. □

La pagina web de la Bressola és la següent:

<http://www.partal.com/bressola>.

El número de compte de l'Associació d'Amics de la Bressola és el següent: 2100 0631 44 0200058796.